

ღმ. ბუნდის გენტე

თეოდასის

უფლება

მუსე

დიდიათას უფლებები

რჩ. ბუნები გოქნები

მიმღებელი:
იმამ გაფეიდი

იყოლებარი წევისონი:
ეგბი გაფეიდი

საქორთვოს საჯელო ფლეხი კონცერტი

وقف تضامن بلا ولاء مسلمو جورجيا

muslim georgia uluslararası yardımlaşma vakfı

2015

© შეთანხმების საფუძველზე სავტორო და საგამომცემლო უფლებები
გადაეცა საერთაშორისო საქველმოქმედო ფონდს muslimgeorgia -ს

ნინოს სისტემა

ადამიანი საზოგადოების ნაწილია. ერთიან სივრცეში მცხოვრები ადამიანები ვალდებული არიან იცოდნენ ინდივიდის უფლებება- მოვალეობები და პასუხისმგებლობის გრძნობით უნდა მოქმედებდნენ, რათა ადამიანთა შორის მშვიდობა და ბედნიერება იქნას უზრუნველყოფილი. პასუხისმგებლობის შეგნება პიროვნებამ, უპირველეს ყოვლისა საკუთარით უნდა დაიწყოს. პირადი პასუხისმგებლობის გრძნობა ვისაც გააჩნია, მან ოჯახისა და საზოგადოების წინაშე არსებული პასუხისმგებლობაც იცის და დაკისრებულ მოვალეობასაც ასრულებს.

„ნუთუ ეგონა ადამიანს, რომ უპასუხისმგებლოდ იქნებოდა მიტოვებული?“

სურა ყიამეთის 36-ე აიათი მიგვითოთებს, რომ ადამიანი პასუხისმგებლობის მატარებელი არსებაა.

„მერე იმ დღეს, აუცილებლად მოგეპითხებათ, რაც გებოდათ!“

სურა თექასურის მე-8 აიათი კი გვიჩვენებს, რომ ადამიანს, უპირველეს ყოვლისა გონება და სხვა მრავალი წყალობა ებობა და ამის საპასუხოდ, გარკვეული ვალდებუ-

ლებები დაეკისრა, რომელიც შეძლებიდაგვარად უნდა შეასრულოს.

საზოგადოების სიმშვიდეს, უმთავრესად გაურკვევლობა არღვევს, ყველას გვეკისრება პასუხისმგებლობა, რათა ადამიანის დირსებისთვის შესაფერისი მომავალი შევიქმნათ. ცხადია, რომ დღეს ჩვენს საზოგადოებაში მრავალი გაურკვეველი საკითხი არსებობს.

დღეისათვის მსოფლიო საზოგადოების მომავალს მრავალი საფრთხე ემუქრება. ესენია: შიმშლი, სიდარიბე, გარემოს დაბინძურება, ბუნებრივი კატასტროფები, სოციალური უთანასწორობა, არათანაბარი პირობები, ზნეობრივი დაცემულობა, სულიერი სიმდაბლე, მატერიალური მიღრეკილებები, ურწმუნოება, ბოროტება, არასაკმარისად ჯანსაღი გარემო, გაურკვევლობა განათლებისა და სამართლიანობის სფეროში, ისტორიული და კულტურული დირებულებების განადგურება და სხვა. გარდა ამისა, ამ ყველაფერს ემატება ადამიანებს შორის დიალოგის. ტოლერანტობისა და შემწყნარებლობის შემცირება, განსხვავებული აზრის დევნა და ტერორი.

ყველა ეს საკითხი არა კონკრეტული რეგიონის ან ერისთვისაა დამახასიათებული, არამედ მთელი მსოფლიოს მოსახლეო-

აღმიანის უფლებები

ბა რადაც ფორმით, გაურკვევლობაშია ჩაფლული. ამ საკითხების მოსაგვარევლად კი ხალხებს შორის ურთიერთობის გაღრმავება და საერთაშორისო მნიშვნელობის ქმედითი მიღწევების ძიებაა საჭირო.

სინამდვილეში, უმთავრესი არის ის, რომ ჩვენს ხელთ არსებულ ღირებულებებს ვერ ვამჩნევთ და შესაბამისად ამ ღირებულებებით არ ვცხოვრობთ. გამომდინარე აქედან, ჯერ ეს ღირებულებები უნდა აღმოვაჩინოთ და ყოველდღიურობაში დავნერგოთ. უმჭველია, რომ ჩვენთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი ღირებულება ისლამია, რომელიც რამდენიმე ათეული საუკუნის განმავლობაში, კაცობრიობას გზას უნათებს.

დღეს, ადამიანის შესაძლებლობების განვითარების მიზნით შემუშავებული, ფსიქოთერაპიის მეთოდების ქმედითუნარიანობისათვის, ეკოლოგიური პრობლემების, ნარკომანიის წინააღმდეგ ბრძოლის და სხვა მსგავსი გამოწვევების წინააღმდეგ რელიგიის მნიშვნელობა აშკარაა. ისლამს გააჩნია საიმისო შესაძლებლობა, რომ თანამედროვე გამოწვევებს უპასუხოს. მას აქვს საიმისო დინამიკა, რათა თანამედროვე მსოფლიოს ახალი ფორმულირებები შესთავაზოს.

ამ თვალსაზრისით ჩვენი სარწმუნოების მიერ გადმოცემული ბრძანებები და რჩევები, რომლებიც ურთიერთდახმარებისა და

ტოლერანტობის პრინციპების დამკვიდრებას უწყობს ხელს, ყურად უნდა ვიღოთ და ადამიანებს შორის არსებული უფლება-მოვალეობები კარგად გავიაზროთ და ცხოვრების ჭირი და ლხინი ერთად ვზიდოთ. ჩვენი ცხოვრების სტილი სოციალური ურთიერთობადგომა უნდა იყოს და ბედნიერი მომავლისთვის ყველამ ერთად ვიბრძოლოთ.

შესავალი

ჩვენი სარწმუნოება ისლამი, ადამიანის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს და გვასწავლის, რომ ადამიანი სრულქმნილი და ამაღლებული არსებაა.

„და ვფიცავ, ჩვენ ადმატებულ პჲქმენით ადამის შვილნი და მივეცით საშუალება ემოგზაურათ ზღვასა და ხმელეთზე. ჩვენ ვუწყალობეთ მათ სიკეთენი და უპირატესვ-ჰყავით ისინი სხვა მრავალ ჩვენს გაჩენილებთან შედარებით!“ ისრა 70

გარდა ამისა, ისლამი ანიჭებს ადამიანს ფუნდამენტურ უფლებებს და იცავს მათ. ეს უფლებებია: სიცოცხლის უფლება, აღმსარებლობის არჩევის და შესაბამისად მოქცევის უფლება, საკუთრების უფლება, გადაადგილების უფლება, ფსიქიკური და ფიზიკური უსაფრთხოების უფლება და სხვ. ისლამის მიხედვით ადამიანებისთვის, ყველა ეს უფლება საერთო და დაცულია. ამ უფლებების მოპოვებისათვის საკმარისია ადამიანად დაბადება, პიროვნების წარმომავლობას, ეთნიკურ კუთვნილებას, სქესს, წოდებას და მდგომარეობას მნიშვნელობა არ ენიჭება.

წმ. ადამიდან მოყოლებული ყველა ზეციური რელიგიის სწავლებაში საერთო ხაზი

სწორედ ეს უფლებებია, რომლებიც დღეს ადამიანის ფუნდამენტურ უფლებების სახითაა ცნობილი და რომლებსაც ადამიანი დაბადებისთანავე იძენს. ყველა ამ უფლების დაცვა ზეციური რელიგიების ერთ-ერთ ძირითად მიზანს წარმოადგენს. ამ უფლებების წინააღმდეგ უსამართლოდ წარმოებული ბრძოლა ხშირად იცვლიდა სახეს და ფორმას და შესაბამისად ნებისმიერ სამართლებრივ სისტემაში ამ თვალსაზრისით რეფორმები ხორციელდებოდა. თუმცა, ისიც უნდა ვაღიაროთ, რომ თეორიულად ყველა ეს უფლება დაცულია, მაგრამ პრაქტიკულად ამ უფლებების უხეშ დარღვევის უამრავი მაგალითი არსებობს და ისინი, ხშირად ქაღალდზეა დარჩენილი.

იმ დროში, როცა საზოგადოების კლასობრივი დაყოფა მისაღები იყო და ადამიანებს ეთნიკური კუთვნილების, გვარიშვილობის, კანის ფერის და მსგავსი ფაქტორების გამო განასხვავებდნენ, ისლამმა შემოიტანა ახალი ურთიერთობები და ადამიანის უფლებების დაცვის სისტემა, რომელიც დღესაც უაღმისატო და უბადლოა. ადამიანს თავისი ღირსების შესაფერისი ცხოვრების უფლება დაბადებიდან ენიჭება, მაგრამ მოგვიანებით მის ცხოვრებაში შემოდის სხვადასხვა ფაქტორები, როგორიცაა სიმდიდრე, წოდება, მდგომარეობა, ავტორიტეტი და სხვა. ამ პროცესში ადამიანი უფრო და უფრო

ადამიანის უფლებები

შორდება მაღალ ღირებულებებს თავისი მოდგმისთის საშიში ხდება.

სახელმწიფოები სადაც უმრავლესობა მუსლიმია ხშირია ადამიანური ტრაგედიები და ამის შედეგი შიმშილი, წყურვილი, სისხლისღვრა, ცრემლი და უბედურებაა.

ყველა ის საქმე და მცდელობა, რომელიც ადამიანის კეთილდღეობას ემსახურება და მის უფლებებს იცავს წმიდა და დასაფასებელია. ადამიანის უფლებებისთვის ბრძოლა ადამიანის დირსების შესაფერისი ცხოვრებისთვის ბრძოლას გულისხმობს. ზეციური რელიგიები, მეცნიერული და ფილოსოფიური კვლევები სწორედ რომ ამ მიმართულებით იღწვიან. ადამიანის უფლებების დაცვის კუთხით გაწეული მცდელობა სასიხარულოა, მაგრამ სამწუხაროდ

ეს ყველაფერი საკმარისი არ გახდავთ.

თანამედროვე ეპოქის უმთავრეს პრობლემებს შორის სწორედაც რომ ადამიანის უფლებების ხელყოფა წარმოადგენს. ეს იმას ნიშნავს, რომ კაცობრიობას ამ მხრივ უფრო გეგმაზომიერი და ხანგრძლივი ბრძოლა სჭირდება.

წინამდებარე ნაშრომი ადამიანის უფლებების დაცვის საკითხებში ისლამის პერსპექტივას განიხილავს და ამ სფეროში განსახორციელებელ აქტივობების განმარტებას ისახავს მიზნად.

I- ადამიანის ფუნდამენტური უფლებები

ადამიანის ფუნდამენტური უფლებების ორ ნაწილად გაყოფაა შესაძლებელი. ის უფლებები, რომლებიც ადამიანს იმიტომ ენიჭება, რომ ის ადამიანია და მეორე, ის უფლებები, რომლებსაც ადამიანი პირადი მცდელობის შედეგად მოიპოვებს. მაგალითად, სიცოცხლის უფლება ყველა ადამიანის უფლებაა, განურჩევლად რასისა, ეთნიკური კუთვნილებისა, გვარიშვილობისა, წოდების, აღმსარებლობის და სხვა მსგავსი ფაქტორებისა. გარდა ამისა არსებობს სხვა უფლებები. მაგალითად, არჩევა, არჩევნებში მონაწილეობა, ზოგიერთ საჯარო სამსახურ-

ადამიანის უფლებები

ში დანიშვნის უფლება და სხვა. ეს უკანასკნელი ადამიანის პიროვნულ მიღწევებზე და მის საქმიანობაზეა დამოკიდებული და შესაბამისად უფლებებიც აქვთ გამოყენარე წარმოიშობა.

1- საცოცხლის უფლება

ადამიანის უფლებათაგან უპირველესი სიცოცხლის უფლებაა. ნებისმიერი ცოცხალი არსება ცდილობს გადარჩეს და საფრთხისგან თავის არიდებას ცდილობს. ღმერთის მიერ ნაბოძები სიცოცხლის ხელყოფა არავის უფლება არ არის. იმ არსების მოკვდინება, რომელიც სხვას ზიანს არ აძლევს არ შეიძლება. განსაკუთრებით კი ადამიანის უსამართლოდ მოკვდინებაა დიდი დანაშაული. ისლამის მიხედვით ადამიანის სიცოცხლის ხელყოფა მიუტევებელი ცოდვაა, რადგან ადამიანის სიცოცხლე წმიდა და ხელშეუხებელია. ამ უფლების დაღვევა არავის პრეროგატივა არ არის.

ყურანში ნაბრძანებია შემდეგი:

„ამისთვისდავუწერეთ ისრაილის შვილთ, რომ ვინც მოჰკლას ადამიანი არა ადამიანის წილ და არა ქვეყანაზე უკეთურობის გასაწმენდად, თითქოსდა მთელი ხალხი ამოეწყვიტოს. და ვინც ადამიანს სიცოცხლეს შეუნარჩუნებს, თითქოსდა მთელი ხალხისთვის შეენარჩუნებინოს სიცოცხლე.

ვფიცავ! ჩვენი შუამავალნი უკვე იყვნენ მათ-თან მისულნი ცხადი მტკიცებანით, მაგრამ ამის შემდგომაც, უეჭველად, ბევრი იმათგანი მაინც განაგრძობდა დედამიწაზე ზღვარგა-დასულობას.“ (მაიდე 32)

ეს აიათი ნათელი დასტურია იმისა, თუ რაოდენ მნიშვნელობას ანიჭებს ადამიანის სიცოცხლეს ისლამი. შემდეგ აიათში კი ნაბრძანებია შემდეგი:

„და არ მოჰკლათ სული, რომელიც ალ-ლაპმა აკრძალა, გარდა სამართლიანობის აღდგენისთვის. და ვინც მოკლული იქნა უსამართლოდ, მაშინ მის ახლობელს დავუ-დგინეთ უფლება, მაგრამ არ გადავიდეს ზღ-ვარს შურისგებისას. უეჭველად, იგი შეწევ-ნილი იქნება!“ (ისრა 33)

ადამიანის უფლებები

ადამიანის სიცოცხლის ხელყოფა დიდი უფლებადარღვევაა. ასევე დიდი უფლება-დარღვევაა ადამიანის დაჭრა, დაზიანება, ფიზიკური, ან ფსიქოლოგიური ზეწოლა და სხვა. გარდა ამისა დიდი უფლებადარღვევაა თვითმკვლელობა და სხვისი თვითმკვლელობამდე მიყვანა.

ადამიანის უსამართლოდ მოკვდინება საზოგადოების სიმშვიდეს არღვევს, ჩნდება უსამართლობის განცდა, გახშირდება კრიმინალი და თავდასხმები, ადამიანები ერთმანეთს გადაემტერებიან, გამეფდება შურისძიების და სისხლის აღების ტრადიციები და სხვა. ეს ყველაფერი კი საზოგადოებაში წესრიგის მოშლას გამოიწვევს. ადამიანის გადარჩენა და მისი სიცოცხლის დაცვა კი საზოგადოებაში უსაფრთხოების განცდას გააღრმავებს და სიმშვიდე დაისადგურებს. ღმერთი, როგორც აიათშია ნაბრძანები, ერთი ადამიანის სიცოცხლეს მთელი საზოგადოების სიცოცხლედ თვლის და ამდენად დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს. ერთ პიროვნებაზე უსამართლოდ მოქცევა კი მთელ საზოგადოებაზე უსამართლოდ მოქცევას ნიშნავს.

გაჭირვების შიშით ბავშვის გაწირვა, ან ქუჩაში მიტოვება, ანუ სასიკვდილოდ გაწირვა, ან კიდევ დედის მუცელში მყოფი ნაყოფის მოკვდინება, რომელსაც ორგანოები გამოკვეთლი აქვს, რა თქმა უნდა, მაგლელობაა

და შესაბამისად არამია. ყურანში ნაბრძანებია შემდეგი:

„და არ მოჰკლათ შვილნი თქვენი სიდარიბის შიშით! მათაც ჩვენ ვაძლევთ სარჩოს და თქვენაც უმჭველად, მათი მოკვლა მძიმე ცოდვაა!“ (ისრა 31)

ისლამის მიხედვით განსაკუთრებულ შემთხვევებში, როცა საქმე სიცოცხლის ან ჯანმრთელობის უსაფრთხოებას ეხება, ისეთი რამეებიც დასაშვებია, რომლებიც ჩვეულებრივ სიტუაციაში კატეგორიულად აკრძალულია. უფრო მეტიც, განსაკუთრებულ შემთხვევებში ეს ვაჯიბის დონით სავალდებულო ხდება. ეს ყველაფერი სწორედაც რომ ადამიანის სიცოცხლეზე მინიჭებულ მნიშვნელობაზე მიუთითებს. მაგალითად, თუ ადამიანს მოკვლით ემუქრებიან და აძალებენ ღმერთის უარყოფას, შეუძლია მხოლოდ სიტყვიერად უარყოს ღმერთი და თავი გადაირჩინოს.

„გარდა მათი, ვისი გულიც რწმენით იყო გაუდენთილი, მაგრამ იძულებული გახდა, ხოლო ვინც უარყო ალლაპი მას მერე, რაც ირწმუნა, და გული გაუხსნა ურწმუნოებას, მაშინ მათზეა რისხვა ალლაპისგან და მათთვისაა დიდი სასჯელი!“ (ნაჰლ 106)

გარდა ამისა, გამოუვალ მდგომარეობაში ჩავარდნილ ადამიანს, რომელიც საკ-

აღმიახვის უფლებები

ვებს ვერ პოულობს და საფრთხე ემუქრება, შეუძლია აკრძალული საკვები მიიღოს. მაგალითად, ღორის ხორცი, ლეში და მსგავსი. ასეთ დროს ამგვარ საკვებზე უარის თქმა უფრო მეტ დანაშაულად ითვლება.

„მან ხომ მხოლოდ ლეში, სისხლი და ღორის ხორცი აგიკრძალათ თქვენ და ის, რაც დაიკლა ალლაპის სახელის მოუხსენიებლად. ხოლო ის, ვინც იძულებული იყოს, და არ დაარღვევს (სხვის) უფლებას, და ზღვარს არ გადავა, არ იქნება ცოდვად მათვის. უეჭველად, ალლაპი შემწყნარებელია, მწყალობელია!“ (ბაქარა 173)

სიცოცხლის უსაფრთხოებაზე ესოდენ დიდი მნიშვნელობის მინიჭების მიზეზი ისაა, რომ ყველა ნახსენები ღირებულება სწორედ რომ ადამიანში იყრის თავს. სარწმუნოება, გონება, ქონება, ნამუსი და მსგავსი ფუნდამენტალური ღირებულებები ცოცხალი ადამიანისთვისაა მნიშვნელოვანი და მხოლოდ ცოცხალი ადამიანის შემთხვევაში იძენს მნიშვნელობას. სარწმუნოება და მისი დებულებები ცოცხალ ადამიანებს ეხება. ამ და სხვა ჭეშმარიტების გამო, ისლამში ადამიანის სიცოცხლეს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება.

ჩვენი სარწმუნოების მიხედვით ომშიც კი გარკვეული ჰუმანური კანონები მოქმედებს. მაგალითად, გაქცეული, დაჭრილი, ან

დანებებული მოწინააღმდეგის მოკვლა არ შეიძლება. ასევე არ შეიძლება მოკვლა იმ ადამიანების, რომლებიც ომში არ იღებდნენ მონაწილეობას. ამ სიას ემატება მოხუცები, ბავშვები, ქალები, სასულიერო პირები და სამუშაოზე გასული მშრომელები. დაუშვებელია დამნაშავეებისა და ტყვეების წამება. ასევე არ უნდა იქნას დაზიანებული მცენარეები და ნათესები.

ისლამი ერთის მხრივ უდიდეს მნიშნელობას ანიჭებს ადამიანის სიცოცხლეს და მეორეს მხრივ მკელობების გამომწვევი მიზეზების წინააღმდეგ მრავალგვარ პრევენციულ ზომებს მიმართავს. წმ. შამავლის დროს აიკრძალა სისხლის აღების წესი, გვარებს შორის დაპირისპირება და ახალდაბადებული ქალიშვილების ცოცხლად მიწაში დამარხვა. ეს მხოლოდ და მხოლოდ მცირე ჩამონათვალია რაც იმ დროს, ამ კონკრეტული მიმართულებით გაკეთდა.

2- თავისუფლების უფლება

ადამიანის ცხოვრების საფუძველს, თავისუფლება წარმოადგენს. ადამიანი თავისუფლი იბადება და თავისუფლად ცხოვრობს. ადამიანის თავისუფლების უფლება დაბადებისთანავე წარმოიშობა. თუ ადამიანი თავისუფლი არ არის, მის ბედნიერება-

ადამიანის უფლებები

ზე საუბარი შეუძლებელია. ადამიანი როცა თავისუფლებას დაკარგავს, მის უკან ღირებული აღარაფერი დარჩება. მონობა ადამიანის თავისუფლების შეზღუდვაა.

ისლამი ადამიანის ღირსებას დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს. მნიშვნელობა არ აქვს ადამიანი ახალგაზრდა იქნება თუ მოხუცი, ძლიერი თუ სუსტი, მდიდარი თუ დარიბი და ა.შ. ისლამი ყველას „დედამიწის ხალიფად“ მოიხსენიებს და ყოველ ადამიანს ადამიანური თვალსაზრისითაც და ღმერთის წინაშეც თანასწორი სტატუსი გააჩნიათ.

სინამდვილეში, ერთ ადამიანის მიერ მეორის დამონება ისლამის მირითად მიმართულებას, მის არსე არ შეესაბამება, რადგან

ისლამის მიხედვით ადამიანი მხოლოდ და მხოლოდ ღმერთს უნდა ჰმონებდეს.

უხსოვარი დროიდან მოყოლებული ადამიანი სხვა სუსტ ადამიანს იმონებდა და უკიდურესად ჩაგრავდა. ადამიანის ეს ვალური სისუსტე განაპირობებდა იმ ფაქტს, რომ ადამიანები სხვა ადამიანებს მონად აქცევდნენ წარმოუდგენელი ჩაგვრის შედეგად ექსპლუატაციას უწევდნენ.

უძჭველია, რომ მონობა ისლამის პერიოდშიც იყო. ისლამის მოვლინების პერიოდში მთელ დედამიწაზე მონობა იყო გავრცელებული და ადამიანებს პირუტყვებივით ყიდდნენ. ბუნებრივია ისლამი ამ ყველაფერზე თვალს ვერ დახუჭავდა. ასევე მონობის ერთიანად, ერთი ხელის მოსმით მოსპობაც შეუძლებელი იყო. ამის ერთ-ერთი მიზეზი ის იყო, რომ ზოგი ადამიანი მთელი ცხოვრება მონის სტატუსით ცხოვრობდა და თავის ბატონს ემსახურებოდა. ბუნებრივია მათ, როგორც ადამიანებს თავიანთ ბატონებთან გაწეული ამდენი ჯაფის სამაგიეროდ გარკვეული უფლებები ჰქონდათ. ისლამი სწორედ ამ მონებს გამოექომაგა და უპირველესად საქვეყნოდ განაცხადა, რომ მონებიც ადამიანები იყვნენ. ყურანის მიხედვით გათავისუფლების მსურველი მონისთვის პატრონს ხელის შეშლა ეკრძალებოდა. გარდა ამისა, არსებული მონების თავისუფ-

აღმიახვის უფლებები

ლების ხელშეწყობის მიზნით შეგროვებული ზექათიდან გარკვეული ნაწილი იყო გამოყოფილი.

„ნამუსი დაიცვან მათ, რომელნიც ვერ ახერხებენ დაქორწინებას, იმ დრომდე, სანამ ალლაპი არ გაამდიდრებს მათ თავისი მადლით. და რომელთაც უნდათ მიიღონ წიგნი „აზატობისა“ მათგან, ვისმა მარჯვენამაც მოიპოვა ისინი, მიეცით მათ ის, თუ იპოვეთ მასში სიკეთე და დაასაჩუქრეთ ისინი იმ ქონებიდან, რომელიც ალლაპმა თქვენ გიბოძათ. არ დააძალოთ თქვენს მონა ქალებს მრუშობა, რომ მიიღონ წარმავალი კეთილი, თუკი მათ სურთ უმწიკვლობის შენარჩუნება. და თუ ვინმე აიძულებს მათ ამას, ალლაპი იძულების შემდეგ, უეჭველად, მათდამი შემნდობია, მწყალობელია! „ (ნურ 33)

„უეჭველად, მოწყალებანი საგალდებულოა ალლაპისგან და განკუთვნილია: უპოვართათვის, დატაკთათვის, ასევე იმათთვის, ვინც ამ საქმითაა დაკავებული, ვისი გულგბის მოგებაც შესაძლებელია, მონათათვის, ასევე ვინც ვალშია, ვინც ალლაპის გზას ადგას და მგზავრთათვის. და ალლაპი ყოვლისმცოდნეა, ბრძენია!“ (თევზე 60)

გარდა ამისა ისლამი ხელს უწყობდა მონების გათავისუფლების ტენდენციის დამკვიდრებას. მაგალითად: ვინც ფიცს გატეხდა

სასჯელად მონის გათავისუფლება ევალებოდა.

„და არ შეიძლება, მორწმუნებ მორწმუნე მოკლას, უნებლიერ შემთხვევის გარდა . და ვინც შემთხვევით მოკლას მორწმუნე, დაეკისროს ერთი მორწმუნე მონის გათავისუფლება და სისხლის გამოსასყიდი მისი ოჯახისათვის, თუ არა პატიებისა. ხოლო თუ მოკლული თქვენი მტერი ხალხისგანაა და თვითონ კი მორწმუნე, მაშინ ერთი მორწმუნე მონის გათავისუფლება. და თუ იმ ხალხისგანაა, ვისთანაც შეთანხმება გაქვთ თქვენ, მაშინ სისხლის გამოსასყიდი მისი ოჯახისათვის და ერთი მორწმუნე მონის გათავისუფლება; და ვისაც არა მოეპოვება, მაშინ მარხულობა ზედიზედ ორი თვის განმავლობაში ალლაჰის წინაშე მოსანანიებლად. და ალლაჰი ყოვლისმცოდნეა, ბრძენია!“ (ნისა 92)

„ალლაჰი თქვენ ფიცში ფუჭსიტყვაობისათვის არ განგხვით, მაგრამ განგხვით იმისათვის, რასაც ფიცში აღუთქვამთ . და მისი გამოსასყიდი ათი უპოვრის დაპურებაა საშუალოდ, რითაც საკუთარ ოჯახს კვებავთ , ან მათი შემოსვა, ან ერთი მონის გათავისუფლება. და ვისაც არ მოენახება , მაშინ სამი დღის მარხულობა. ესაა გამოსყიდვა თქვენი ფიცისა, როცა გატეხო. და დაიცავით თქვენი დაფიცება! ამგვარად გან-

აღმიანის უფლებები

გიმარტავს ალლაპტი თავის აიათებს, ეგების მადლიერნი იქმნეთ თქვენ!“ (მაიდა 89) გარდა ამისა იხ. მუჯადედე 2-4)

მონების უფლების დაცვის მიზნით შუამავალი მორწმუნებს უფრო მეტი ყურადღებისკენ მოუწოდებდა და ბრძანებდა:

„მონები თქვენი ძმები არიან. აჭამეთ ის, რასაც თქვენ მიირთმევთ. ჩააცვით ის, რასაც თქვენ იცვამთ. არ ამუშაოთ მძიმე საქმეზე. თუ მძიმე საქმეს დაავალებთ, მაშინ თქვენც დაეხმარეთ.“

3- სინდისხს დაცვას უფლება

პიროვნების სინდისი პატივსაცემია. სინდისის დაცვა ისლამის ძირითად უფლებებში შედის და ისლამი ყველას მოუწოდებს დაიცვან სინდისი და ღირსება. წმ. შუამავალი ბრძანებდა:

„ყოველი მუსლიმისთვის სხვა მუსლიმის სისხლი, ნამუსი და ქონება ჰარამია. გულწრფელობა ადამიანის გულშია.“

შუამავალი თავის გამოსამშვიდობებელ ქადაგებაში (ვედა ჰუთბე) სინდისისა და ღირსების დაცვის თვალსაზრისით, ერთობ მნიშვნელოვან მოწოდებებს გადმოგვცემს:

„ადამიანებო, როგორი წმინდაცაა ეს
დღეები, როგორი წმინდაცაა ეს თვე, როგო-
რი წმინდაცაა ეს ქალაქი, ისეთივე წმინდა
და ხელშეუხებელია თქვენთვის თქვენი სი-
ცოცხლე, ქონება და ნამუსი. ისინი დაცუ-
ლია ყოველგვარი ხელყოფისგან“

4- სიუკურები და სიუკურების დაცვა უფლება

ყოველ ადამიანს კანონისა და უფლებე-
ბის დაცვის ფარგლებში, ლეგიტიმური გზე-
ბით, უფლება აქვს იშრომოს და ქონება და-
აგროვოს. ამასთანავე, პიროვნებას უფლება
აქვს ასევე ლეგიტიმური გზებით ეს ქონება
გაამრავლოს და ქონებისგან წარმოშობილი
ვალდებულებების (ზექათი და სხვ.) შესრუ-
ლების შემდეგ სურვილისამებრ გამოიყე-
ნოს.

პიროვნების უფლებები კანონის შესაბა-
მისად დაცული უნდა იყოს. არავის აქვს
უფლება სხვისი ქონება მიითვისოს. ადამი-
ანის ქონებაზე თავდასხმა შრომის ხელყო-
ფა. შრომა კი, ისლამის მიხედვით, პატივდე-
ბული მოვლენაა. შესაბამისად ქურდობა,
ყაჩაღობა, ძარცვა, თაღლითობა და მსგავსი
ქმედებები, ისლამის მიხედვით კატეგორიუ-
ლად აკრძალულია. ამგვარი გზებით მოპო-
ვებუ ქონება კი ჰარამია.

ყურანში დმერთი ბრძანებს:

„ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! ერთ-მანეთს შორის უკანონოდ არ მიირთვათ თქვენი ქონება, მხოლოდ ვაჭრობა თუ იქნება ურთიერთთანხმობით. და თავი არ მოიკლათ. უეჭველად, ალლაჰი მოწყალეა თქვენდამი!“ (ნისა 29)

მორწმუნე ადამიანი, რომელიც ითვალისწინებს, რომ ერთ დღეს დმერთს წინაშე წარსდგება და განიკითხება, სხვის ქონებაზე ხელი არ წაუცდება. მორწმუნე ადამიანი პასუხისმგებლობით უნდა მოეკიდოს მეზობლებთან მიწის საზღვრებს და არ უნდა დაარღვიოს. წმ. შუამავალი ბრძანებდა:

„ვინც უსამართლოდ, სხვისი კუთვნილი ადგილიდან რაიმეს აიღებს, განკითხვის

დღეს, იმ ადგილთან ერთად, საიდანაც უსა-
მართლოდ აიღო შვიდჯერ უფრო სიღრმეში
ჩაიძირება.“

კერძო პიროვნების საკუთრებაში მყოფი
ადგილიდან რაიმის ადება როგორი ცოდ-
ვაცაა, ისეთივე ცოდვაა საზოგადოებრივი
ან სახელმწიფო კუთვნილებაში არსებული
ადგილიდან რაიმის უსამართლოდ აღება.
ამ უკანასკნელის შემთხვევაში ყველას წი-
ლია, მათ შორის თუნდაც მცირეწლოვანი
ობლის და ა.შ.

5- ნიმუშების დაცვას უფლება

კაცობრიობის ისტორიის მანძილზე ადა-
მიანებს შორის წამება და ჩაგვრა დედა-
მიწის ნებისმიერ წერტილში მცხოვრები
ხალხისთვის დამახასიათებელი რამ იყო.
თანამედროვე მსოფლიოში ჯერ კიდევ არ-
სებობს მსგავსი პრეცენდენტები, ეს კი სწო-
რედაც რომ ადამიანური პრობლემაა. ნების-
მიერი აზრი, რომელიც ადამიანს მნიშვნე-
ლობას ანიჭებს, მის წამებას არ ეთანხმება
და წამების, ამ, ადამიანისთვის შეუფერებე-
ლი ქცევის წინააღმდეგია. წამება დღეს სა-
ერთაშორისო, კაცობრიობის წინაშე ჩადე-
ნილ დანაშაულად ითვლება. ამგვარი მიდ-
გომა ასახულია მრავალ საერთაშორისო
შეთანხმებასა თუ განცხადებებში.

ადამიანის უფლებები

წამება არის ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური მეთდების გამოყენებით ადამიანზე ზეწოლა და მას გარკვეული მიზნის მისაღწევად იყენებენ. წამება ადამიანის ღირსებას არ შეეფერება და ის ადამიანს უკიდურესად ამცირებს.

ისლამმა წამების ნებისმიერი ფორმა და გამოვლინება საუკუნეების წინ აკრძალა.

წმ. ჰადისის მიხედვით ღმერთი თავისი მონების წამებას კრძალავს. გარდა ამისა ჰადისებით ცნობილია, რომ წმ. შუამავალი ომის დროსაც კი ადამიანების წამებას კრძალავდა.

შუამავალი არამარტო ადამიანების წამებას კრძალავდა. ის ცხოველების მიმართაც პუმანურ მოპყრობას გვირჩევდა. მისი სწავლების მიხედვით ცხოველების ცემა, წვალება, მშივრად ან მწყურვალედ დატოვება მიუღებელია.

6- პარადა ცხოველების ხელშეუხებლობა

ადამიანის ფუნდამენტალური უფლებები-დან ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ადამიანის პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა და მისი საიდუმლოების უზრუნველყოფაა. განსაკუთრებით თანამედროვე ეპოქაში, როცა

ტექნიკური საშუალებები ასე განვითარებულია, პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა სშრად ირდვევა. ჩვენს სარწმუნოებაში პირადი ცხოვრების საიდუმლოს ხელშეუხებლობის დაცვის თვალსაზრისით რამოდენომე პრინციპია დადგენილი. თ ამ პრინციპებს გარკვეული თანმიმდევრობით დავალაგებთ, შემდეგ სახეს მიიღებს:

ნიჟლას ან დაფინანსურირებული საიდუმლოს შოთავა და ფინანსურირებული საიდუმლოს გადასაცემა მომავალი და მომავალი.

ისლამში ტერმინი „თეჯესსუს“-ი რაიმის საიდუმლოს, დაფარული მხარის კვლევას ნიშნავს. ზოგადად ეს ტერმინი ფარუსი, სასირცხო საქმეების ძიების მნიშვნელობით გამოიყენება. არსებობს საიდუმლო, რომლის გამხელაც ადამიანს ფიზიკურ, ფინანსურ ან ფსიქოლოგიურ ზიანს მოუტანს, ან ზიანიც რომ არ მოუტანოს, საიდუმლოს პატრონს მისი გამხელა არ სურს, ასეთ საიდუმლოს გაქექვა და გამომჟღავნების მცდელობა მოუღებელია. მაგალითად: პიროვნების საბანკო ანგარიშის ნომრის გაგების მცდელობა, მეუღლესთან თანაცხოვრების ინტიმური დეტალების გაგება, ფარული მიყურადება, ისეთ ადგილებში შეღწევის მცდელობა, სადაც არ უნდათ რომ ვიყოთ, სხვისი წერილების ან გზავნილების წაკითხვა და სხვა

აღმიანის უფლებები

მრავალი მსგავსი ადამიანის უფლებების ხელყოფის მაგალითებია. წმ. შეამავალი ამის შესახებ ბრძანებდა:

„თუ თქვენი მორწმუნე ძმის ნაწერს ნებართვის გარეშე დახედავთ, ეს იმის ტოლფასია თითქოს ჯოჯოხეთს დახედეთ.“

ისლამი სხვისი ნაკლოვანებების და საიდუმლოებების გამომზეურების მცდელობას უარყოფითად აფასებს და ამას პირად ცხოვრებაში უხეშ ჩარევად თვლის. ყურანში ნაბრძანებია შემდეგი:

„ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! სავსებით მოერიდეთ ვარაუდს, რამეთუ ზოგი ვარაუდი ცოდვაა. და არ გამოიკვლიოთ ერთიმეორის შეცდომები და არ გაკილოს ზურგსუკან სხვები. განა სურს თქვენგან

რომელიმეს, რომ მიირთვას ხორცი თავისი მკვდარი მმისა? რა თქმა უნდა ვერ აიტანო მას. მაშ, გეშინოდეთ ალლაპის! უეჭველად, ალლაპი შემნდობია, მწყალობელია.“ (ჰუჯ-რათ 12)

გარდა ამისა, ისლამი მოგვიწოდებს დაფუაროთ ადამიანების ნაკლი და მივუტევოთ მათ. ყურანში ნაბრძანებია, რომ ამგვარი ქცევა ღმერთის სიყვარულამდე მიგვიყვანს.

„რომლებიც გასცემენ ჭირშიც და ლხინშიც, იოკებენ მრისხანებას, პატიობენ ხალხს. და ალლაპს უყვარს კეთილისმქმნელნი!“ (ალი იმრან 134)

წმ. შუმავალი ბრძანებდა:

„ვინც მუსლიმის ნაკლოვანებას დაფარავს, ღმერთი განკითხვის დღეს მის ნაკლოვანებას დაფარავს“.

იმ ადამიანების შესახებ, რომლებიც ადამიანთა საიდუმლოებების გამოაშკარავებას ცდილობენ და პირად ცხოვრებაში იჭყიტებიან, წმ. შუამავალი ბრძანებდა, რომ „მათ ენით სწამო, მაგრამ რწმენას მათ გულებამდე არ მიუღწევია.“

დღეს, როცა ტექნოლოგიური საშუალებები ასე განვითარებული და გავრცელებულია, ხშირია შემთხვევა, როცა ოჯახური საიდუმლოებები მასმედიაშიც კი ხვდება

და ფართო საზოგადოებას ეცნობა. ხდება შემთხვევები, როცა ადამიანს სურს თავისი პირადი ცხოვრების შესახებ საიდუმლო სხვამ არავინ იცოდეს, მაგრამ ხდება ისე, რომ მას მიღიონთ ადამიანი გებულობს. ეს მდგომარეობა ადამიანის უფლებების სერიოზულად უხეში დარღვევაა.

პ. საცხოვრებელი ადგილის ხელშეუყველობა

საცხოვრებელი ადგილის ხელშეუხებლობა პიროვნების საცხოვრებელ ადგილას, ნებართვის გარეშე შესვლის, ჩხრეკის, ან რაიმე ნივთზე ხელის ხლების აკრძალვას გულისხმობს. გამომდინარე აქედან, ნებართვის გარეშე პიროვნების საცხოვრებელ სახლში შესვლა მიუღებელია. მნიშვნელობა არ აქვს სახლში შესვლის მიზანი რა იქნება.

ისლამი, ადამიანთა ამ უფლების დაცვის მიზნით რამოდენიმე პრევენციულ ღონისძიებას მიმართავს, რომელთაგან ზოგიერთს შემოგთავაზებთ:

1. სახლში შეცვლიდ იარგბარი შეხვედის წესრიგი.

ამ საკითხთან დაკავშრებით ყურანში ნაბრძანებია შემდეგი:

„გეკითხებიან შენ ახალმთვარეთა შე-

სახებ, უპასუხე: ის არის განსაზღვრული ვადები ხალხისთვის და პაჯისთვის. ღვთისმოსაობა არ არის ის, რომ სახლებში მათი უკანა მხრიდან შეხვიდეთ. ღვთისმოსაობაა, როცა ღვთისმოშიში ხარ. მაშ, შედით სახლებში მათი კარიდან და გეშინოდეთ ალლაპის, ეგების გადარჩენილნი იქმნეთ!“ (ბაქარა 189)

ამ აიათით, უმეცრების ხანის ერთ-ერთი ცუდი წესი აიკრძალა, როცა სახლებში კარის გარდა სხვა ადგილებიდან შეღწევა ხდებოდა და ეს საცხოვრებელი ადგილის ხელშეუხებლობის უფლებას უხეშად არღვევდა.

2. სახლებში ნებართვას გარეშე შეხედი აურის-ლუკია.

პირადი ცხოვრების და საცხოვრებელი ადგილის ხელშეუხებლობის უფლების დაცვის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანი ნაბიჯი, საცხოვრებელ ადგილას ნებართვის გარეშე შესვლის აკრძალვაა. სახლის მდგომარეობა ყოველთვის არ არის ისეთი, რომ სხვების მიერ მისი ნახვა შეიძლებოდეს. ყურანში, ნურის სურას 58-59-ე აიათებში ნათლადადა მითითებული, რომ პიროვნების სახლშ უნებართოდ შესვლა მიუღებელია, განსაკუთრებით კი მაშინ, როცა მათთვის დასვენების საათებია. ადამიანი ამ დროს

დღამისნის უფლებები

შეიძლება ისეთ მდგომარეობაში იყოს, რომ
არ სურდეს სხვებმა ეს ნახონ.

1. „პეტ თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! დაე,
თქვენი მარჯვენით მოპოვებულმა მონებმა
და იმათ, ვინც სრულწლოვანი არ გამხდა-
რა, თქვენგან ნებართვა აიღონ შემოსვლა-
ზე სამგზის: დილის ლოცვამდე, შუადღეს,
როცა სამოსს იხდით და საღამოს ლოცვის
შემდეგ. აი, სამი ჟამი სიშიშვლისა თქვენთ-
ვის. სხვა შემთხვევაში არც თქვენ და არც
მათ ცოდვად არ გეთვლებათ ერთმანეთთან
მიმოსვლა. ასე გაგიმარტავთ თქვენ ალლა-
ჰი აიათებს. რამეთუ ალლაჰი ყოვლისმცოდ-
ნეა, ბრძენია!

2. როცა თქვენი ბავშვები სრულწლოვა-
ნებას მიაღწევენ, ნებართვა აიღონ თქვენ-
გან, როცა ამას აკეთებენ მათზე უფროსები.
ასე განგიმარტავთ თქვენ ალლაჰი აიათებს.
რამეთუ ალლაჰი ყოვლისმცოდნეა, ბრძენია!
(ნურ 58-59)

თუ უურადღებას მივაქცევთ, პირადი
ცხოვრების ხელშეუხებლობა უნებართოდ
სახლში შესვლისას ირდვევა. გამომდინარე
აქედან, ისლამის სწავლულთაგან ზოგიერთ-
მა გამოიტანა დასკვნა, რომლის თანახმა-
დაც, ნებართვის გარეშე სხვის საცხოვრე-
ბელ სახლში შესვლა იგივეა, რაც სხვილი
ქონების ხელყოფა.

ყურანშ ნაბრძანებია შემდეგი:

3. „ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! არ შეხვიდეთ სახლებში, გარდა თქვენი სახლებისა, სანამ არ ითხოვთ ნებართვას და არ მიესალმებით იქ მცხოვრებლებს. ეს თქვენთვისვეა უკეთესი, უგების შეიგონოთ!

4. და თუ ვერავის ნახავთ მასში, არ შეხვიდეთ, სანამ ნებას არ დაგროვები. და თუ გეტყვიან „გაბრუნდით უკან!“ - წადით. ეს

აღმიახნის უფლებები

„შმჯობესია თქვენთვის. ჭეშმარიტად, ალლა-
პი უწყის იმას, რასაც აკეთებო!“ (ნურ 27-28)

აღნიშნულ საკითხთან დაკავშრებით და
საკითხის უფრო მეტად ნათელსაყოფად წმ.
შუამავალი ბრძანებდა: „სამჯერ დააკაპუ-
ნეთ. თუ ნებართვა მოგცეს, შედით. წინააღმ-
დეგ შემთხვევაში გაბრუნდით.“

განსაკუთრებით საინტერესო ამბავი შე-
ემთხვა ხალიფა ომარს, რომელიც საკითხ-
თან პირდაპირ კავშირშია. გადმოცემის თა-
ნახმად ხალიფა ომარი დამით, მედინაში,
კონტროლის მიზნით დადიოდა. ერთ-ერთ
სახლთან შეჩერდა, საიდანაც სიმღერის ხმა
გამოდიოდა. ხალიფა ომარი გალავანზე გა-
დაცოცდა და შიგნით შევიდა. შიგნით მოუ-
ლოდნელი სურათი დახვდა. სახლის პატ-
რონი ვიღაც უცხო ქალთან ერთად იჯდა
და სუფრაზე დვინოც პქონდათ. ხალიფა
ომარი გაბრაზდა და კაცს უთხრა: „ჰეი,
შენ! ღმერთის მტერო, ცოდვას სჩადიხარ და
გგონია ღმერთი არ გამოგააშკარავებს!“

კაცმა მიუგო: ნუ ჩქარობ მუსლიმთა მბრ-
ძანებელო. მე ერთი ცოდვა ჩავიდინე, შენ კი
სამჯერ შესცოდე.

კაცმა სამი აიათი წაუკითხა:

„ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! სავ-
სებით მოერიდეთ ვარაუდს, რამეთუ ზოგი

ვარაუდი ცოდვაა. და არ გამოიკვლიოთ ერთიმეორის შეცდომები და არ გაკილოს ზურგსუკან თქვენგან ზოგმა სხვები. განა სურს თქვენგან რომელიმეს, რომ მიირთვას ხორცი თავისი მკვდარი ძმისა? რა თქმა უნდა ვერ აიტანო მას. მაშ, გეშინოდეთ ალლაპის! უეჭველად, ალლაპი შემნდობია, მწეალობელია.“ (ჰუჯურათ 12)

„გეპითხებიან შენ ახალმთვარეთა შესახებ, უპასუხე: ის არის განსაზღვრული ვადები ხალხისთვის და ჰაჯისთვის. ღვთისმოსაობა არ არის ის, რომ სახლებში მათი უკანა მხრიდან შეხვიდეთ. ღვთისმოსაობაა, როცა ღვთისმოშიში ხარ. მაშ, შედით სახლებში მათი კარიდან და გეშინოდეთ ალლაპის, ეგების გადარჩენილნი იქმნეთ!“ (ბაქარა 189)

„პეტ თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! არ შეხვიდეთ სახლებში, გარდა თქვენი სახლებისა, სანამ არ ითხოვთ ნებართვას და არ მიესალმებით იქ მცხოვრებლებს. ეს თქვენთვისვეა უკეთესი, ეგების შეიგონოთ!

კაცმა გააგრძელა: შენ ჩემი დაფარული ნაკლი გამოიკვლიე, შემდეგ სახლში არა კარებიდან, არამედ უკანა მხრიდან შემოხვედი და არც შემოსვლის ნება გითხოვია და არც მომსალმებიხარ.

ასეთ პასუხის შემდეგ ხალიფა ომარი დაფიქრდა და კაცს სთხოვა: „მე რომ გაპატიო, შენ თუ მაპატიებ? გაპატიებო, უთხრა კაცმა. ამის შემდეგ ხალიფა ომარი მიტრიალდა და უხმოდ წავიდა.

3. სახლის დათვალიურების ნებისმიერი მიმდევალი

სახლის პატრონის ნებართვის გარეშე სახლში შესვლა მიუდებელია. ასევე მიუდებელია სახლის დათვალიურება თუ პატრონის ნებართვა არ არის. წმ. შუამავალი ბრძანებდა: „ნებართვის გარეშე სხვისი სახლის დათვალიურება არავის ეპატიება“.

გ- ჭორობის მიმდალულია

ჭორი, პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობას არღვევს და ის ცუდი საქციელია. ჭორი ძირითადად მაშინ ხორციელდება, როცა ადრესატი არ არის და მის ზურგს უკან საუბრობენ. ჭორი, ადამიანებს შორის სიყვარულს, პატივისცემასა და ურთიერთგაგების გრძნობას აუქმებს და სამაგიეროდ ბოლმას, სიძულვილსა და მტრობას ნერგავს. ჭორის შედეგად ადამიანები ისეთ ამბებს ავრცელებენ, რის გავრცელებასაც ჩამდენი არ ისურვებდა და ამგვარად ეს მისი პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დარღვევაა.

ისლამის მიხედვით ჭორი სასტიკად აკრძალულია და ის ლეშის ჭამასთანაა შედარებული.

ყურანში ნაბრძანებია შემდეგი:

„ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! სავსებით მოერიდეთ ვარაუდს, რამეთუ ზოგი ვარაუდი ცოდვაა. და არ გამოიკვლიოთ ერთიმეორის შეცდომები და არ გაკილოს ზურგსუკან თქვენგან ზოგმა სხვები. განასურს თქვენგან რომელიმეს, რომ მიირთვას ხორცი თავისი მკვდარი ძმისა? რა თქმაუნდა ვერ აიტანო მას. მაშ, გეშინოდეთ ალლაპის! უეჭველად, ალლაპი შემნდობია, მწყალობელია.“ (ჰუჯურათ 12)

ღ- ენას შეიც-შოცინა აურისლულია.

ენის მიტან-მოტანა ცუდი საქციელია. ერთი პიროვნების ნათქვამის მეორეზე თქმა, რომლის დროსაც ამ ორ ადამიანს შორის კონფლიქტია მოსალოდნელია, მიუდებელია.

ენის მიტანა ხშრად პირადი ცხოვრების გამომზეურების საშუალებაა. პირადი ცხოვრების დეტალების ხშრად ამ გზით ვრცელდება. ამის თაობაზე ყურანში ნაბრძანებია შემდეგი:

აღმიახვის უფლებები

„ზურგს უკან მკილავს, საზითდარი ჭორის გამავრცელებელს, ცილისმწამებელს,“
(ყალებ 11)

წმ. შუამავალი კი ბრძანებდა:

„ადამიანების წაკიდების მიზნით ენის
მიმტანი სამოთხეს ვერ ედირსება.“

მდგრადი სახელმწიფო უფლებების დაფიქტურის უფლებების შემთხვევა

არსებობს შემთხვევები, როცა პირადი ცხოვრების დაფარულობის უგულებელყოფა შეიძლება. ასეთ სიტუაციები, ზოგადად საპატიო მიზეზს ან აუცილებელ მდგომარეობას ეხება. შემდეგ სიტუაციებში პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის პრინციპის დარღვევა შეიძლება:

1. როცა სახლში საფრთხეა, მაგალითად ხანძარი, წყალდიდობა, ჩამონგრევის საფრთხე და სხვა, სახლში უნებართოდ შესვლა შეიძლება. იგივე ეხება ქურდობის, ძარცვის შეთხვევაშიც. თუ სახლს ძარცვა-ვენ პატრონის ნებართვის გარეშე შესვლა და ძარცვისთვის ხელის შეშლა შეიძლება.

2. გარკვეული კანონის მოთხოვნითა და ასევე კანონიერების დაცვით საცხოვრებელ სახლში შესვლა ჩხრეკა მისაღებია. ასეთ დროს სახლის პატრონის მხრიდან ნებართ-

ვის გაცემა-არ გაცემა მნიშვნელობას არ ატარებს. ასეთ მდგომარეობაში, სახლში მყოფების გაფრთხილება საჭიროა, რადგან მოწესრიგება შეძლონ.

3. პროფესიული საქმიანობიდან გამომდინარე ზოგიერთ პიროვნებას უფლება აქვს პირადი ცხოვრების კონკრეტულ დეტალებს გამცნოს. (მაგალითად ადვოკატი, ექიმი და სხვა) ბუნებრივია ამ პროცესშიც წესი და რიგი დაცული უნდა იყოს.

7- გაღმამართების, მოგზაურობის, საცხოვრებლივ დამუჯადინების უფლება

უსამართლობის ან ჩაგვრის პირობებში ჩავარდნილი ადამიანს უფლება აქვს მოძებნოს სანდო ადგილი, სადაც უსაფრთხოდ იქნება და გადაადგილდეს. ასეთი მდგომარეობა რომც არ იყოს, ნებისმიერ ადამიანს უფლება აქვს იმოგზაუროს და თავისუფლად გადაადგილდეს. შემოგთავაზებო აიათებს, რომელიც ამ კონკრეტულ თემას ეხება:

„და ჩვენ არ წარგვიგზავნია შენამდეც, თუ არა კაცნი სოფელთა მკვიდრთაგან, რომელთაც ზეშთავაგონებდით? განა, არ უმოგზაურიათ ქვეყანაზე? დროა დაინახონ! როგორი იყო აღსასრული იმათი, რომელ-

ადამიანის უფლებები

ნიც მათ უწინ იყვნენ, და უთუოდ სამყოფელი იმქვეყნიური უფრო უკეთესია მათვის, რომელნიც იყვნენ ღვთისმოშიშნი. იმედია, გონის მოეგებით!“ (იუსუფ 109)

„იგია, რომელმაც დაადგინა თქვენთვის დედამიწა მორჩილად. დაეიარეთ მის ზურგზე, რამეთუ მასთანაა აღდგომა.“ (მულქ 15)

8- რელიგიასა და სინდისას თავისუფლება

ადამიანის უფლებების ხსენებისას, გონებაში უპირველესად ის თავისუფლება მოგვდის, რომელსაც ადამიანი უნდა ფლობდეს. თავისუფლების ყველაზე მთავარი და თანამედროვე მსოფლიოში ყველაზე მეტად კამათის საგნად გამხდარი რელიგიის და სინდისის თავისუფლებაა.

რელიგიის და სინდისის თავისუფლება სასურველი რჯულის თავისუფლად არჩევას და ამ რჯულის შესაბამისად ცხოვრებას გულისხმობს. გარდა ამისა, ადამიანს უნდა შეეძლოს რწმენის შესაბამისი ცოდნის შეძენა, სხვაზე ახსნა და ა.შ.

რწმენა, უპირველეს ყოვლისა შინაგანი აღიარება და გულის საქმეა. ისლამი ადამიანებს აძლევს არჩევანის უფლებას ან იწამონ, ან არა. ყურანში ნაბრძანებია შემდეგი:

„და უთხარი: „ჰე შმარიტება თქვენი ღმერთისგანაა, ამის შემდეგ ვინც ინებებს, ირწმუნებს და ვინც ინებებს, უარყოფს. უეჭვლად, ჩვენ გავამზადეთ უსამართლოთათვის ცეცხლი, რომელიც გარედან შემოერტყმება მათ. და თუ წყალს მოითხოვენ, დარწყულებული იქნება წყლით, გამდნარი ლითონის დარით, რომელიც სახეებს“ (ქვთ 29)

ყველას აქვს უფლება სურვილისამებრ იწამოს. ამ საკითხში ადამიანის ნებაზე ზემოქმედება მიუღებელია. ადამიანებს თავიანთი ნების გათვალისწინებით უფლება აქვთ იწამონ, ან არ იწამონ. თმცა, ღმერთი ადამიანებს მოუწოდებს იწამონ, რადგან მან ადამიანებს გონება და აზროვნების უნარი მიანიჭა.

„და მე არ გამიჩენია ჯინები და ადამიანები, თუ არა ჩემდამი თაყვანისცემისთვის.“
(ზარიათ 56)

ადამიანის უფლებები

გამომდინარე აქედან, ადამიანმა რომ თავისი ნებით აირჩიოს სწორი გზა და იწამოს, ეს მისი გაჩენის ძირითადი მიზანია. ამ პროცესში ღმერთმა ადამიანი მარტო არ დატოვა და შუამავლები მოუვლინა. ეს იმიტომ, რომ ადამიანმა შეიძლება თავისი გონებით ვერ შეძლოს განასხვავოს ჭეშმარიტება და მცდარი და ამაში სწორედაც რომ შუამავლები ეხმარებიან.

ისლამში დაძალება მიუდებელია. მისაღებია მხოლოდ ახსნა, მოწოდება, ქადაგება, რჩევა-დარიგება და სხვა. ყველა შუამავალი, სწორედ ამ მიზნით იქნა მოვლენილი და ისინი ამგვარად ავრცელებდნენ ჭეშმარიტებას. ამ წმინდა მოვალეობის აღსრულებისას, შუამავლები დაძალებას, მუქარას, ზეწოლას და მსგავს ქმედებებს არ იყენებდნენ. ისინი რჩევით, ახსნით, ქადაგებით, მაგალითის მიცემით და სხვა ჭუმანური მეთოდებით აკეთებდნენ ამას. კაცობრიობის ისტორიის მანძილზე მრავლად არის იმის მაგალითები, როცა შუამავლები ზეწოლის მაგივრად ჭუმანურ მეთოდებს იყენებდნენ. მაგ:

1 „ორივე მიდით ფარაონთან, უჰჰველად, იგი ზღვარს გადავიდა!

2 ასე რომ, უთხარით მას რბილი სიტყვა, ეგების შეიგნოს ან შეშინდეს!“ (თაჲა 43-44)

აღნიშნული აიათი ამ საკითხის განმარტებისათვის საუკეთესო მაგალითს წარმოადგენს.

ადამიანებზე რწმენის დაძალება ან კოდევ რწმენის ძალდატანებით შეცვლის მცდელობა მართებული არ არის და პრინციპი ეს შეუძლებელიცაა. ამის დასტური ისაა, რომ შუამავლების მოვალეობა მხოლოდ და მხოლოდ სარწმუნოების ახსნა, ქადაგება და გაკრცელება იყო.

ყურანში ნაბრძანებია შემდეგი:

„შენს დმერთს რომ ენება, უთუოდ ყველა ერთბაშად ირწმუნებდა, ვინც კი დედამიწაზეა. მაშ, შენ აიძულებ ხალხს, რათა იქმნენ მორწმუნენი?“ (იუნ 99)

გარდა ამისა, მრავალ აიათშია გადმოცემული თუ როგორ ასრულებს შუამავალი ამ წმინდა მოვალეობას, სარწმუნოების გავრცელებას. ის მხოლოდ ახარებდა ადამიანებს და აფრთხილებდა მათ. ძალდატანება კი მის მოვალეობებში არ შედიოდა.

„უთხარი: ჰეი, ხალხ! თქვენ მოგევლინათ ჭეშმარიტება თქვენი ღმერთისგან. ვინც ჭეშმარიტ გზას დაადგება, უეჭველად, თავის სულს დაადგენს ჭეშმარიტ გზაზე. და ვინც ცდუნებას დაადგება, მხოლოდ ცდუნებაშია

აღმიანის უფლებები

თავისსავე საზიანოდ. და მე არა ვარ თქვენ-
და გუშაგი!“ (იუნუს 108)

„და ჭეშმარიტება იგი ჩვენ ზეგარდმოვავ-
ლინეთ. და ჭეშმარიტებით ზეგარდმოვლინდა.
შენ კი არ წარგვიგზავნიხარ, თუ არა მახა-
რობლად და შემგონებლად.“ (ისრა 105)

„მაშ, შეაგონე, შენ ხომ მხოლოდ შემგო-
ნებელი ხარ!

შენ არა ხარ მათზე მოძალადე.“ (დაშიე
21-22)

„მოუწოდე შენი ღმერთის გზისკენ სიბრ-
ძნითა და კეთილი შეგონებით, ეკამათე
მათ საუკეთესო მეთოდით. უეჭველად, შე-
ნი ღმერთი უკეთ უწყის, თუ ვინ აცდა თა-
ვის გზას და უკეთ უწყის ჭეშმარიტ გზაზე
მყოფთ!“ (ნაჟლ 125)

„იძულება არაა სარწმუნოებაში. ჭეშმა-
რიტი გზა ნათლად გამოირჩა ცდომილის-
გან. მაშ, ვინც უარყოს ტაღუთი (ეშმაკი და
ეშმაკისეული გზა) და იწამოს ალლაპი,
უეჭველად, ის მყარ საყრდენს არის ჩაჭიდუ-
ბული, რომლის ნგრევა შეუძლებელია. უეჭ-
ველად, ალლაპი ყოვლისმსმენია, ყოვლისმ-
ცოდნეა.“ (ბაყარა 256)

წმ. შუამავალი სხვა რელიგიის წარმო-
მადგენლებს თავიანთი რწმენის შესაბამი-
სი ღვთისმსახურების შესრულებისას ხელს

არ უშლიდა. წმ. შუამავლის ეს პრაქტიკა მის შემდგომ პერიოდშიც გრძელდებოდა. ასე იყო ოსმალეთის სახელმწიფოშიც. სხვა რელიგიების წარმომადგენლებს რელიგიური რიტუალების შესრულების სრული უფლება ჰქონდათ.

თუმცა, ისლამის მიხედვით, იმ ადამიანებს, რომლებსაც ცრურწმენები გააჩნიათ, ამ ცრურწმენების შესახებ ლამაზი ფორმით საუბარი და რჩევის მიცემა მნიშნელოვანი მოვალეობაა. ეს უკანასკნელი რწმენის თავისუფლების შეზღუდვად არ უნდა იქნეს მიჩნეული. აქ არ არის ძალდატანება და რაიმე მსგავსი.

გარდა ამისა, მუსლიმებს არამუსლიმების სიწმინდეების შეურაცხყოფა ეკრძალებათ და ეს, ისლამურ საზოგადოებაში რწმენის თავისუფლების ნათელი გამოვლინებაა. ამ საკითხთან დაკავშირებით ყურანში ნაბრძნებია შემდეგი:

„და არ გაუკიცხოთ, რომელთაც ისინი მოუხმობენ ალლაჰის გარდა, მერე მტრობით ზღვარს გადავლენ და უვიცობით ალლაჰს დააძაგებენ ეგენი. და ასე მოვუკაზმეთ ჩვენ ყოველ ერს თავისი საქმენი. მერე თავიანთ დმერთოანაა მათი მიბრუნება. მაშინ აცნობებს მათ, რასაც ისინი სჩადიოდნენ.“ (ენამ 108)

9- გამოხატვის თაღისუფლება

საკუთარი აზრის ქონის და გამოხატვის თავისუფლება ადამიანის უფლებაზე ბუნებრივი უფლებაა. ადამიანს, სხვა არსებების-გან ეს თვისება განასხვავებს. ამის გამოა, რომ დმერთი ყურანში ადამიანებს მუდმივად მოუწოდებს გონებას მოუხმონ. მაგალითისთვის შემდეგ აიათს შემოგთავაზებთ:

„უეჭველად, ცათა და დადამიწის გაჩენაში, დღე-დამის ცვლაში, და გემებში, ზღვით რომ მიმოაქვთ რაც ადამიანებს სჭირდებათ; და წყალში, რომელიც ალლაპმა ცით მოავლინა და გააცოცხლა მიწა მისით სიკვდილის მერე და უკელანაირი ცხოველი მომოფანტა მასზე; ქარების მონაცვლეობაში და მორჩილ ღრუბლებში, ცასა და მიწას შორის სასწაულებია იმ ხალხისთვის, რომელიც გონებას მოუხმობენ.“ (ბაყარა 164)

ისლამის ისტორიაში, განსაკუთრებით კი პირველ ხანებში საკუთარი აზრის ქონის და გამოხატვის თავისუფლების გავრცელება და ამის შემდგომში მსოფლიო პრაქტიკაში დამკვირდება საყოველთაოდ ცნობილი მოვლენაა. ისლამის ისტორიაში საკუთარი აზრის ქონა მხოლოდ რელიგურ საკითხებს არ ეხებოდა და ის სხვა ცხოვრებისეულ საკითხებსაც მოიცავდა.

ისალმის ისტორია სავსეა მაგალითებით, როცა სხვადასხვა მოსაზრების ჭიდილი მიმდინარეობდა და ეს ყველაფერი წერილობითი სახით არის შემონახული. ჩამოყალიბდა სხვადასხვა მიმდინარეობები და როგორც რწმენის, ისე სამართლებრივი სკოლები. როგორც ცნობილია, ისლამის ისტორიაში „იჩთიპადის“ ინსტიტუტს მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს. იჩთიპადი არის ისლამის სწავლულთა მიერ, იმ საკითხების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების მცდელობა, რომელთა შესახებ მტკიცე დებულება არ არსებობს. გამომდინარე აქედან, იჩთიპადი გონებრივი პროცესია, რომლის დროსაც ადამიანის აზროვნება წამყვან როლს თამაშობს. იჩთიპადის დროს აზრის თავისუფლად დაფიქსირება და კამათი ნორმალური პროცესია.

წმ. შუამავალი თავისუფალი აზრის დაფიქსირებას ხელს უწყობდა და ადამიანებს აზროვნებისკენ მოუწოდებდა. ის ამბობდა, რომ თუ სწავლული, ან მოსამართლე იჩთიპადის გზით დასკვნას გამოიტანდა და ეს დასკვნა სწორი აღმოჩნდებოდა, ეს ორმაგად მადლი იყო, თუ ის შეცდებოდა, ერთ მადლს მაინც იმსახურებდა. ამგვარი განცხადებით შუამავალი აზრის გამოხატვას მნიშვნელობას ანიჭებდა და ადამიანებში აზრის გამოხატვის მოტივაციას ამაღლებდა.

აღმიანის უფლებები

აზროვნება და ნააზრევის დაფიქსირება, ისლამში მხოლოდ უფლება კი არ არის, არამედ მოვალეობაცაა. ყოველი მუსლიმის ვალია ადამიანებს სიკეთისკენ მოუწოდოს და ეს, მხოლოდ და მხოლოდ აზრის გაზიარების საშუალებითაა შესაძლებელი. ყურანში, ებრაელები სწორედ ამიტომ არიან გაკრიტიკებული, რომ ისინი ამ საკითხს არასაკმარისი სერიოზულობით ეკიდებოდნენ.

„ურწმუნონი, რომელნიც არიან ისრაილის შვილთა შორის, დაწყევლილი არიან დავუდის და ლისას, მარიამის შვილის პირით. ეს იმისათვის, რომ ურჩნი იყვნენ და ხდებარს გადადიოდნენ,

ისინი არ უკრძალავდნენ ერთმანეთს ცუდ საქმიანობას. რაოდენ საზიზღრობაა ის, რასაც ისინი სჩადიოდნენ!“ (მაიდა 78-79)

10- განათლების შესახებ თავისუფლება

ისლამი, უპირველეს ყოვლისა განათლების რელიგიაა. ამას მოწმობს პირველი აიათიც, რომელიც იწყება ბრძანებით: „წაიკითხე“. გარდა ამისა სხვა მრავალ აიათშია საუბარი ცოდნის მნიშვნელობაზე.

1 „იკითხე, შენი ღმერთის სახელით, რომელმაც გააჩინა !

2 მან გააჩინა ადამიანი შედედებული სისხლისგან!

3 იკითხე! დმერთი შენი უსასრულო კუთილშობილების პატრონია,

4 რომელმაც კალმით (წერა) შეასწავლა!

5 შეასწავლა ადამიანს ის, რაც მან არ იცოდა!“ (სურა ალავ 1-5)

„განა ის, ვინც მორჩილად ატარებს დამის საათებს, სეჯდეზე გართხმული ან მდგომი, უფრთხილდება საიქიოს და სასოებს წეალობას თავისი დმერთისგან, უთხარი: „განა თანასწორნი არიან განსწავლულნი და უვიცნი?!” უეჭველად, შეიგონებენ მხოლოდ ბრძენკაცნი, ჭკუასაკითხნი!“ (ზუმერ 9)

ისლამის შუამავალიც სწორედ შესაბამისად მოიქცა. ის ყოველთვის უხსნიდა

აღმიახვის უფლებები

ხალხს თუ რაოდენი მნიშვნელობა ჰქონდა ცოდნასა და განათლებას. ამასთანავე მან ასწავლა ადამიანებს, რომ ცოდნის შეძენის უფლება ყველას თანაბარი ჰქონდა და ამ თვალსაზრისით სქესს, ან სხვა ფაქტორს მნიშვნელობა არ ენიჭებოდა.

შუამავალი მექადან მედინაში როცა გადავიდა, უპირველეს ყოვლისა მეჩეთი ააგო და შემდეგ მეჩეთის უკანა ნაწილში სასწავლო ცენტრი გახსნა, საცად მსურველები ცოდნას ეუფლებოდნენ.

იმის დასტურად, თუ რაოდენ დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა შუამავალი განათლებას და ცოდნის მიღებას, მრავალი ჰადისი არსებობს.

მედინაში მოღვაწეობის პერიოდში შუამავალი ძალიან ბევრს ცდილობდა, რომ მუსლიმთა შორის რაც შეიძლება მეტი წერაკითხვის მცოდნე ყოფილიყო და მედინა სასწავლო ცენტრად ექცია. ბედოლის ბრძოლის დროს ტყველ ჩავარდნილ ურწმუნოთაგან ვინც წერა-კითხვა იცოდა შუამავალმა დაავალ თითოეულს 10 მუსლიმი ბავშვისთვის წერა-კითხვა ესწავლებინა, ხოლო ამის შემდეგ ტყვეობიდან გაათავისუფლებდა. გარდა ამისა, შუამავალი სხვადასხვა რეგიონებში მცოდნე ადამიანებს აგზავნიდა, რათა იქ მცხოვრები ადამიანებისთვის ესწავლებინათ. ამგვარ საგანმანათლებლო

პროცესში არამარტო მამაკაცები, ქალებიც იღებდნენ მონაწილეობას. შუამავალმა იცოდა, რომ განათლების მირება ქალების ბუნებრივი უფლებაც იყო.

მიუხედავად იმისა, რომ ყურანი მრავალგზის გვაფრთხილებს და შუამავალიც საუკეთესო მაგალითებს იძლეოდა, დღეს, 21-ე საუკუნეში მცდარი შეგნების მატარებელი გოგონების სწავლის წინააღმდეგ გამოდიან. არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ჩვენი შვილები, გოგო იქნება თუ ბიჭ, დიადი ღმერთის მიერ ჩვენთვის ბოძებული საჩუქრები არიან, რომლებიც ბედნიერების და სიხარულის წყაროდ უნდა მიგვაჩნდეს. მათდამი მოქცევა, მათდამი გამოცენილი მზრუნველობა მათი სქესის გამო განსხვავებული არ უნდა იყოს. ისინი თანაბარნი არიან და ერთის უფლება, მეორის უფლებაზე მეტი ან ნაკლები არ უნდა იყოს. შესაბამისად, გოგონების მიმართ უყურადღებობა, მათი მემკვიდრეობის, ან განათლების გარეშე დატოვება ისლამის საფუძვლებს არ შეესაბამება.

წმ. შუამავალი იმდენად დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა განათლებას, რომ თავისი მეგობრებიდან ზოგიერთს არაბულის გარდა სხვა ენების შესწავლა დაავალა.

გარდა ამისა, შუამავალი განსწავლულ ხალხს ავალდებულებდა თავიანთი ცოდნა სხვებისთვის გადეცათ. ცოდნის დამალვა

ადამიანის უფლებები

კი მიუღებლად სცნო. ცოდნის დამალვა, ადამიანის ცოდნის მიღების თავისუფლების ერთგვარი შეზღუდვაა. წმ. შუამავალი აფრთხილებდა ისეთ ადამიანებს, რომლებ-საც ცოდნა გააჩნდათ და ამას სხვებს არ უზიარებდნენ.

წმ. შუამავალი ბრძანებდა, რომ იმ სწავლულების კეთილი საქმენი, რომლებიც სასარგებლო მეცნიერულ შრომას ეწევიან და ამას სხვებსაც შეასწავლიან სიკვდილის შემდეგ არ დასრულდება და მათი ჯილდოს ხარისხი მუდმივად უმჯობესდება. ამ საკითხის შესახებ შემოგთავაზებთ ჰადისს:

„ადამიანის სიკვდილის შემდეგ მისი საქმენი წყდება. მხოლოდ სამი ადამიანის მადლიანი საქმენი გაგრძელდება: პირველი; ადამიანი, რომელიც სკოლას, მეჩეთს, წყალს, საავადმყოფოს და მსგავს საქველმოქმედო რამის აგებაში მიიღებს მონაწილეობას. მეორე: სასარგებლო ცოდნას ვინც გაავრცელებს. მესამე: ადამიანი, როემლიც სასარგებლო შვილს აღზრდის და ეს შვილი მისთვის ღმერთს შეევედრება. „

11- შრომის უფლება

შრომა და შრომის შედეგად სარგებლის მიღება, ადამიანების როგორც უფლება ისე

მოვალეობაცაა. ისლამი ადამიანებს შრომისკენ მოუწოდებს და სხვებზე ტვირთად დაწოლას მიუღებლად მიიჩნევს.

ყურანში ნაბრძანებია შემდეგი:

„ და ომ არფერია ადამიანი, გარდა იღვწოდა რასაც.

და უეჭველად, გარჯა მისი სულ მალე დანახულ იქნება.“ (ნეჟა 39)

წმ. შუამავალი მუდმივად შრომის და სარჩოს მოპოვებისკენ მოუწოდებდა თავის მიმდევრებს და სამათხოვროდ ხელის გაწოდებას მოუწონარ საქციელად თვლიდა. ამ თემას შემდეგი პადის უფრო მეტ ნათელს ჰვენს:

„არავის არ უჭამია იმაზე სასარგებლო ლუკმა, რასაც ხელის შრომით მოპოვებთ.“

შშრომელ ადამიანებს თავიანთი ნაშრომის საზღაური აუცილებლად უნდა მიეცეთ. შუამავალი ბრძანებდა, რომ მუშას გასამრჯელო თვლის გაშრობამდე უნდა მიეცესო.

გარდა ამისა, შუამავალი მორწმუნებს მოუწოდებდა ხელქვეითებს და მათზე დამოკიდებულ ადამიანებს კარგად მოპყრობოდნენ:

„ისინი თქვენი ძმები არიან. აჭამეთ ის, რასაც თქვენ მიირთმევთ. ჩააცვით ის, რა-

ადამიანის უფლებები

საც თქვენ იცვამთ. არ ამჟმაოთ მძიმე საქმეზე. თუ მძიმე საქმეს დაავალებთ, მაშინ თქვენც დაეხმარეთ.“

მშრომელი ადამიანის შრომის ადეკვატური გასამრჯელოს გადახდა, დროულად გადახდა, სამუშაო საათების ნორმალური განრიგი და სამუშაო პირობების ნორმალურობა შრომის უფლების დაცვის ელემენტებია.

შრომის უფლების დაცვის თვალსაზრისით ერთ ერთი მნიშვნელოვანი მომენტი სამუშაოზე აყვანაა. ამ დროს პროფესიონალიზმს უნდა მიექცეს ყურადღება. როცა საქმის უკეთესი მცოდნე არსებობს, რაღაც სხვა მიზეზების გამო საქმის ნაკლებად მცოდნის სასარგებლოდ არჩევანი არ უნდა გაკეთდეს. ამ დროს ადამიანები არ უნდა განვასხვავოთ ეროვნების, რელიგიის და მსგავსი ფაქტორების გამო. ამის უგულებელყოფა შრომის უფლების დარღვევადაა მინეული. საკითხთან დაკავშირებით წარმოგიდგენთ პარადისეს:

„როცა არსებობს საქმის უფრო უკეთ მცოდნე და უფრო ღირსეული პიროვნება, ახლობლობის გამო სხვისი არჩევა დალაგია ღმერთის, შუამავლი და მთელი მუსლიმების.“

ამ პარადისში განსაკუთრებით ყურადსაღები ტერმინი „დალატი“-ა, რადგან არასანდო

ადამიანებზე საქმის ჩაბარება მხოლოდ საქმის უკეთ მცოდნეთა უფლებების შეზღუდვა კი არ არის, არამედ ასეთი ქმედება მთელი საზოგადოების დალატია. ერთის მხრივ ეს არის პიროვნების უფლების, ხოლო მეორეს მხრივ საზოგადოების უფლების დარღვევა.

ამრიგად, შრომის უფლება ძირითადად შრომის თავისუფლებას, ადამიანებისთვის სამუშაოდ თავისუფალი გარემოს შექმნას, სამუშაოზე მიღებისას ჯანსაღ კონკურენციას და სამართლიანობის მსგავს მრავალ საკითხს მოიცავს.

II- უფლებების გამოყენება და შეღუდვა

ისლამის მიხედვით უფლებების აბსოლუტურად გამოყენება არ არსებობს. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, უფლებების გამოყენებისას გარკვეული შეზღუდვების დაწესება გარდაუვალია. საზოგადოებაში, ძლიერების გვერდით სუსტების თანასწორუფლებიანობის საჭიროება, უფლებების აბსოლუტურად გამოყენების წინააღმდეგ ერთ-ერთი დაბრკოლებაა. გამომდინარე აქედან, უფლებების გამოყენება სამართლიანობის და სოცილური მიზნების შესაბამისად უნდა მოხდეს.

ისლამის მიხედვით უფლება არ გახდავთ თვითმიზანი. უფლება მიზნის განხორციე-

ადამიანის უფლებები

ლებისთვის დადგენილი დვთიური წყალობაა. ეს იმას ნიშნავს, რომუფლებების გამოყენება უფლების მომნიჭებლის მიერ დადგენილ ფარგლებში უნდა განხორციელდეს. მაგალითად, ადამიანს უფლება აქვს საკუთარი ფული სურვილისამებრ დახარჯოს, მაგრამ აქ არის შეზღუდვები. მას უფლება არ აქვს ისეთ საქმეში გამოიყენოს, რაც სარწმუნოებით აკრძალულია. ასე რომ ეს უფლება აბსოლუტური არ არის. ამ შემთხვევაში ფულის ხარჯვის უფლებას ზღუდავს გარკვეული კანონი. უფრო თუ დავაკონკრეტებთ, პიროვნებას უფლება აქვს საკუთარი ფული ხარჯოს, მაგრამ უფლება არ აქვს ეს ფული ყუმარში წააგოს ან უყაირათოდ გაანიავოს. ყუმარი და ფულის უყაირათოდ განიავება ისლამის მიხედვით არალეგიტიმური ქმედებებია. გარდა ამისა, ადამიანის ქონების ხარჯვის აბსოლუტურ უფლებას ზღუდავს ზექათის ვალდებულებაც.

უფლებების ბოროტად გამოყენების ალბათობაც უფლებების შეზღუდვის საჭიროებას განაპირობებს. ერთის უფლების გამოყენებით მეორის უფლება არ უნდა იღდეოდეს. წმ. შუამავალი ბრძანებდა: „არ მიაყენოთ ზიანი. არ მიაყენოთ ზიანი ზიანის წილ.“

ეს ჰადისი, ზოგადად, ზიანის მომტან ნებისმიერ ქცევას კრძალავს. მაგალითად, გამოხატვის თავისუფლება გასაგებია, მაგრამ

ამან სხვები არ უნდა შეურაცხოს და არ უნდა შეაწეოს. ასევე არ უნდა გამოიწვიოს ადამიანების დანაშაულიკენ წაქეზება და არეულობის პროვიცირება.

და ბოლოს.

დმერთმა შექმნა ადამიანი, რათა ადამიანს თაყვანი ეცა მისთვის და ამასთანავე დააკისრა ვალდებულებები. ადამიანმა ეს ვალდებულებები ყველაზე იდეალურად რომ შეასრულოს, გარკვეული უფლებებით აღჭურვა სჭირდება. ადამიანზე მინიჭებულმა უფლებებმა, მისი, სულიერად და ფიზიკურად ჯანსაღი, თავისუფალი ცხოვრების შესაძლებლობა უნდა უზრუნველყოს. თუ ადამიანი სულიერად და ფიზიკურად თავისუფალი და დაცული არ იქნება, მისგან ამქვეყნიური ვალდებულებების სრულყოფილად შესრულება შეუძლებელი იქნება. ამ უფლებებს დღეს ადამიანის ფუნდამენტური უფლებები ეწოდება.

მირითადი უფლებების თვალსაზრისით ყველა ადამიანის თანასწორობის მიუხედავად მსოფლიო ისტორია სავსეა ამ უფლებების უხეში დარღვევის მაგალითებით და ეს რეალობა დღესაც აქტუალურია. უფრო მეტიც, დღეს ეს ტენდენციები უფრო განსხვავებულ მაშტაბებს მოიცავს და პო-

ადამიანის უფლებები

ლიტიკური და ეკონომიკური მოტივებით უგულებელყოფილია არათუ ადამიანთა და ცხოველთა უფლებები, არამედ მომავალი თაობის „უფლებებიც „იპოთეკის“ ქვეშაა. სწორედ ამიტომ, დღეს უფრო გვჭირდება დირებულებები, რომლებიც ამოსავალ წერტილად ადამიანს აიღებენ. ისეთი დირებულებები, როცა განსხვავებული მტრად კი არა, სიმდიდრედ აღიქმება. ადამიანთა ურთერთობები სანდოობასა და სამართლიანობაზე უნდა იყოს დამყარებული.

დღევანდელ მსოფლიოში ადამიანის უფლების დარღვევა საკმაოდ ხშირია. რეალობის გათვალისწინებით უფრო და უფრო საჭირო ხდება დედამიწაზე დამკვიდრდეს

სამართლიანობის და კანონიერების ისეთი ცოდნა, რომელსაც წმ. შუამავალი გვასწავლის.

მაშინ, როდესაც კაცობრიობა აბსოლუტური უმეცრების, ბოროტების და უიმედობის მორევში ცურავდა, ისლამის მოვლინებით კაცობრიობა ხელახლა გამოცოცხლდა. ეს იმიტომ, რომ დვთიური გზავნილის საფუძველში ყოველთვის ადამიანი, მისი ბედნიერება და ადამიანისადმი პატივისცემა იყო. ამ ღირებულებების მთავარი ელემენტები სამართლიანობის პატივისცემა, ურთიერთსიყვარული, დვთისმსახურება, შემწყნარებლობა და ზნეობრიობაა.

უპვე ეჭვი აღარ არსებობს, რომ კაცობრიობა სასურველ სიმშვიდესა ბედნიერებას მხოლოდ და მხოლოდ ისლამის უნივერსალური გზავნილების გათვალისწინებით მიაღწევს.

ღმერთი ყურანში ბრძანებს:

„ჰეი, თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! შეისმინეთ ალლაჰისა და მისი შუამავლისა, როცა მოგიწოდებენ იმისკენ, რაც სიცოცხლეს განიჭებთ . და იცოდეთ, რომ ალლაჰი აღწევს ადამიანსა და მის გულს შორის და უეჭველად, მასთან იქნებით შეკრებილნი !“
(ენფალ 24)

ადამიანის უფლებები

აიათში ნათლად არის მითითებული, რომ ღვთიური გზავნილები სიცოცხლეს გვანიჭებს. ამ თვალსაზრისით ძალზედ მნიშვნელოვანია წმ. შუამგალის სიტყვები:

„ადამიანებო, თქვენი სისხლი, ქონება და ნამუსი ხელშეუხებელია, დაცულია.“

ამ პადისით ჩანს, რომ ადამიანის სული, ქონება და ნამუსი წმინდაა და ის ხელშეუხებელია. ეს გზავნილი შუამავალმა მთელ კაცობრიობას ამცნო.

გარდა იმ ძირითადი უფლებებისა, (სიცოცხლის, საკუთრების, რელიგიის, გამოხატვის და სხვ.) ადამიანს უფლება აქვს განათლების მიღებისა და ჯანმრთელობის უსაფრთხოების მსგავსი სიკეთეებით თანაბრად ისარგებლოს. ამგვარი გარემო და ხედვა ყველა საღად მოაზროვნე ადამიანის საერთო მოლოდინია.

გარდა ამისა დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ტოლერანტობისა და დიალოგის გარემოს, რომელიც გულისხმობს მიმტევებლობას, გაგებას, ურთიერთდახმარებას და სხვა მსგავს ფაქტორებს და ეს ყველაფერი მოგვცემს საიმისო საშუალებას, რომ თავი დავიცვათ ადამიანის ღირსებისათვის შეუფერებელი, შეუწყნარებელი და ხიფათით აღსავსე ცხოვრებისგან.

ამ თვალსაზრისით ყოველი ადამიანი სულ მცირე იმ დოზით მაინც უნდა ფიქრობდეს სხვის უფლებებზე, როგორც საკუთარზე. არამარტო ადამიანის, ცხოველთა და მცენარეთა უფლებების დაცვათ უნდა იქნას გათვალისწინებული და უზრუნველყოფილი. არც ერთ სულიერს არ უნდა მივაყენოთ ტკივილი და არ უნდა გავაწვალოთ. სწორედ ესაა მუსლიმი, ადამიანი, რომლის ენისგან და არც ხელისგან, საფრთხე არავის ემუქრება.

„ვისაც მეზობელი მშიერი ყავს და თვითონ მაძლარი იძინებს, ჩვენიანი არ არის“

„რასაც საკუთარი თავისთვის ისურვებთ თუ იგივე მორწმუნე მმასაც არ უსურვეთ, მორწმუნედ არ ჩაითვლებით. „

„ყველა ის საქმე, რომლის კეთებისას გული მოუსვენრობას გრძნობს, ცოდვაა“.

ეს და სხვა მრავალი პადისი ნათლად მეტყველებს, თუ როგორ მნიშვნელობას ანიჭებდა შუამავალი ადამიანის შინაგანი სინდისის საზომებს და როგორი საჭიროა ადამიანის ქცევების გაწრთვნა. ჩვენ, შუამავლის მიმდევრები ვართ. ამიტომ, განსხვავებით ეროვნების, რასის, აღმსარებლობის, სქესის, მდგომარეობისა და სხვა ნებისმიერი მსგავსი ფაქტორისა, ყველას ძირითადი უფლება უნდა დავიცვათ. ჩვენ უნდა ვთხოვთ

ადამიანის უფლებები

სამყაროს შემოქმედს, რომ შეგვაძლებინოს ამ უფლებების დაცვა და ადამიანის ღირსებისთვის შესაფერისი გარემოს შექმნა, სადაც ერთეულების სინდისი ხმა უნივერსალურად მგრძნობიარე ერთ სინდისად გადაიქცევა და ქვეყანაზე ჯანსაღი აზროვნება და სამართლიანობა დამკვიდრდება.

მთელ ქვეყანაზე სამართლიანობის დამკვიდრების, ადამიანის უფლებების მეტი პატივისცემის, სიყვარულის და ბედნიერადცხოვრების სურვილებით...

muslim
international

muslim.georgia
Muslim Georgia
International

m u s l i m
international

სამუსლიმოობის საფერენციშების გონია
وقف تضامن واملأ مسلمو جورجيا

muslim GEORGIA uluslararası yardımlaşma vakfı

Address: Iuka asatiani No: 166 BATUM, GÜRCİSTAN

აღმაგბა: ეკუთხია აბასიათავა-166, ბათუმი, საფონდო გონია

Phone : 0422225425

e-mail: samuslimanosaqartvelo@gmail.com www.muslimgeorgia.org • info@muslimgeorgia.org